

KRIKKA • Piše: ANTE NENADIĆ • 20.11.2023.

COVID 19 • KNJIGE KONTRA MAINSTREAMA • PANDEMIJA • GIORGIO AGAMBEN

Giorgio Agamben : O ljudima i leminzima

Preporučiti članak

Like 10

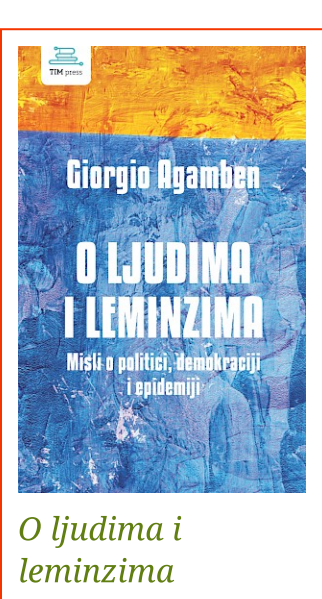

Mnogima se razdoblje pandemije bolesti COVID-19 danas, s vremenskim odmakom, može učiniti kao san. Može biti da je tako dijelom i zbog načina na koji se to razdoblje pojavljuje u svakodnevnoj komunikaciji tj. u ovom slučaju ne pojavljuje u svakodnevnoj komunikaciji. Evo ja osobno, a često volim od sebe generalizirati jer sam stava da je velika većina ljudskog iskustva istovremena i izoformna (istooblična), od završetka pandemije *de facto* (trenutak kada jednostavno prestajemo misliti o fenomenu) i *de iure* (trenutak kada Vlada proglašava kraj pandemije) nisam vodio ni jednu značajnu raspravu na tu temu, a usudio bih se reći ni spomenuo, a ni zamijetio spomen iteĝa što bi bilo vezano za nju. To se može objasniti svakako, od supstitucije pandemije ratom, preko prirode suvremenog pamćenja uvjetovane suviškom informacija (veliko suženje), pa sve do svojevrstne traumatičnosti fenomena koja je moĝebitno uzrokovala pokretanje obrambenog mehanizma koji djeluje na takav naĝin da potiskuje išta što bi i u najmanjoj mjeri ponovno oĝivjelo to neugodno iskustvo.

No, od ĝinjenice ne treba odvrataĝi oĝi, to svakako nije najbolji naĝin suoĝavanja s traumom, uz to valja se i boriti protiv „skraĝenja“ pamćenja i ne dopustiti zaborav ili zamjenu neĝega što je u svakom sluĝaju vrlo snaĝno odredilo tijek života punih nekoliko godina. To nije bio samo san, premda smo o pandemiji, kao i o snu iz prethodne noĝi, priĝali još samo sljedeĝi dan, nakon kojeg su brzo iŝezavali svi detalji. Dopustiti da ta priĝa postane samo krnji statistiĝki izvjeŝtaj bez trunke osobnog svjedoĝanstva znaĝilo bi zatajiti znaĝaj svih njezinih negativnih posljedica, bile one posredne ili neposredne.

U tom smislu na dobro nam doŝla 'sanjarica' "**O ljudima i leminzima**" (TIM press, 2023., prevela **Hana Klak Ustolin**) **Giorgia Agambena**, talijanskog filozofa najpoznatijeg po pisanju o „gologom životu“, drugim rijeĝima nekom obliku vegetativnog ŝivljenja kao dominantne forme društvenog bivanja u okviru suvremene biopolitike koje se odvija u stalnoj sprezi izmeĝu i „redovnog“ i „izvanrednog“ stanja.

Agamben je poznat u svijetu suvremene filozofije, moglo bi se reĝi da je svojevrstni celebrity, ĝak i ako u obzir uzmemo samo broj citata u relevantnoj znanstvenoj literaturi. Primjerice, "**Homo sacer: Suverena moĝ i goli ŝivot**", njegova nesumnjivo najpoznatija knjiga, citirana je viŝe od 24 tisuĝe puta, ŝto je nevjerojatna brojka ukoliko uzmemo u obzir da se uspjehom u znanstvenom smislu smatra veĝ njih nekoliko stotina. Agamben je bio vrlo produktivan za vrijeme pandemije, svoje opservacije biljeĝio je u formi svojevrstnog „bloga“ na stranicama izdavaĝke kuĝe Quodlibet i neŝto rjeĝe u novinskim ĝlancima, a po potrebi se odazivao i na intervjue. Veĝina toga sakupljena je u ovoj knjizi, i kronoloŝki poredana u 30 poglavlja ŝto nam daje priliku da linearno pratimo razvoj misli velikog filozofa o tom ne-vremenu kojeg se jedva sjetimo.

Pomutnja u znanju

Agamben od poĝetka u svojim istupima dovodi u pitanje brojne mjere donesene u svrhu sprjeĝavanja ŝirenja epidemije. Miŝljenja je da su tekuĝi oblici agresivnog drĝavnog intervencionizma po tom pitanju svakako neopravdani uzevŝi u obzir „stvarnu“ ozbiljnost situacije. Pritom valja reĝi, Agambenova „stvarnost“ u ovom sluĝaju neraskidivo je povezana s trenutkom u kojem se i odvijala, ona je tako reĝi i oblikovala tekstove sakupljene u ovoj knjizi, dakle ovdje se ne radi o naknadnom osvrtu na ondaŝnju „stvarnost“ nego o osvrtu koji je od te iste ondaŝnje stvarnosti neodvojiv i koji je neizravno otkriva.

Pa kakva je ona bila za Agambena? Opasna u smislu nekritiĝkog sagledavanja plasiranih statistiĝkih podataka, pri ĝemu se posebno okomio na onda ĝeste objave o smrtnosti bolesti COVID-19 u talijanskim medijima koje nisu bile popraĝene valjanom usporedbom sa stopama smrtnosti od respiratornih bolesti iz prethodnih godina, i pauŝalnog odreĝivanja uzroka smrti gdje se za bilo kojeg ĝovjeka koji je umro s pozitivnim testom na COVID-19 navodilo da je od njega i umro.

Obje ove zamjerke, kako i sam navodi, vezane su uz epistemologiju tj. radi se o greŝkama u odreĝivanju dosega i prirode znanja. S obzirom na to kako su se za vrijeme pandemije ŝirile informacije nije ni ĝudo da ĝesto nisu bili zadovoljeni ni osnovni uvjeti koji bi omogućili odgovorno i ispravno tumaĝenje podataka. To je bilo krizno razdoblje, u kojem su se stvari odvijale vrlo brzo. Epistemoloŝku pomutnju je dijelom uzrokovala nespremnost veĝine drĝavnih zdravstvenih sustava i priroda suvremenih druŝtva koja su gotovo u potpunosti ovisna o golemom broju medija od kojih je dosta, da bi bili konkurentni u nemilosrdnoj trĝiŝnoj utakmici, primorano neselektivno ŝiriti neproverjene senzacionalistiĝke vijesti. Agambenove primjedbe itekako stoje, ali nekako mi se ĝini da viŝe stoje danas, kad je sve proŝlo, nego ŝto su stajale onda, jer kako bi ĝovjek mogao ostati trezven kad je u pitanju njegov vlastiti ŝivot?

U oĝekivanju "velike preobrazbe"

Ovdje se stvari kompliciraju. Kako je veĝ pisao o ideji „golog ŝivota“ i krajnjoj politizaciji tog bioloŝkog osnova ljudskog biĝa. Agambenov misaoni angaĝman u vrijeme pandemije nije iznenaĝujuĝi. Na planu drĝstvenog upravljanja onda je postala centralna nprave ideja oĝuvanja „golog ŝivota“ djelujuĝi kao svojevrstni filter za svaku predloĝenu odluku, mjeru i strategiju. Radilo se o „izvanrednom stanju“ u kojem je bilo dopuŝteno raditi mimo ustava, u kojem je tako reĝi sve bilo podreĝeno nekakvoj krovnoj instituciji ljudskog zdravlja. Agamben ĝe tu politiku nazvati „zdravstvenim terorom“ i u njoj vidjeti tek jedan korak prema „velikoj preobrazbi“ druŝtva koja ĝe nakon pandemije uslijediti.

Druŝtvo poslije pandemije, pretpostavlja Agamben, karakterizirat ĝe druŝtvenost tipa „socijalnog distanciranja“ u kojem ĝe se kontakti uspostavljati gotovo iŝkljuĝivo, ako ne i u cijelosti u digitalnom prostoru. Druŝtvo je to u kojem ĝe se obrazovanje odvijati online, koje ĝe biti pod stalnim nadzorom pomoĝu „velikih podataka“ i kojim ĝe se lako upravljati zaobilaĝenjem ustavnih prava izvanrednim stanjima i paradigmatom zaŝraŝivanja.

Temperamentniji ĝitatelj koji ne dijeli Agambenovo stajaliŝte ili je neutralan mogao bi vrlo brzo oduzeti kredibilitet autoru zbog promaŝene beskompromisne prognoze, ali ipak treba uzeti u obzir da je ovo dokument vremena u kojem „smo svi bili malo ludi“, pa je Agamben, oĝito pod utjecajem situacije, zapao u nekakve apokaliptiĝke prognoze i snove o buduiĝim diktaturama a la nacionalsocijalistiĝka njemaĝka vlada. No, u nastavku teksta, koji kronoloŝki prati autorove biljeŝke, situacija se ne mijenja znatno bez obzira ŝto su odmakom pandemije sasvim sigurno ustanovljeni ozbiljniji kriteriji tumaĝenja statistiĝkih podataka i ŝto je tolerancija na gluposti postala manja. Njegov ekstremni skepticizam prema medicinskoj znanosti koja je u nekom nemoralnom odnosu s drĝavnom moĝi natjerala ljude da napuste sve ŝto im je drago da bi oĝuvali svoj „goli ŝivot“ ne popuŝta.

Kulminacija se, kao ŝto je i oĝekivano, dogaĝa u osvrtu na politiku obaveznog cijepljenja stanovniŝtva. Agamben ĝe smjelo zakljuĝiti „da ĝe se cijepivo tako pretvoriti u neku vrstu politiĝko-vjerskog simbola usmjerenog stvaranju diskriminacije meĝu graĝanima“, a u zadnjoj biljeŝki izraziti i sumnju u potencijalnu genotoksiĝnost i kancerogenost cijepiva.

Zanimljiva promatranja

Ali, ako zaoremo tekst, i ostavimo na povrŝini napregnute emocije, u dubini ĝemo naiĝi na vrlo zanimljiva promatranja. Piŝe Agamben, ispravno, i o religijskom karakteru suvremene znanosti, sa razliĝitim strujama i uvjerenjima koja se meĝusobno pobijaju te nepobitnom vjerskom karakteru bezuvjetnog prihvaĝanja „nedovrŝene“ egzaktnosti, i o poremeĝenom odnosu suvremenog ĝovjeka sa smrĝu, koji viŝe ide u smjeru iz zatvaranja oĝiju znanja, nego suoĝavanja s njom. Moĝe se iz ovih biljeŝki probati i vrlo zanimljiva fenomenoloŝka analiza dodira kao osnovnog oblika kontakta izmeĝu sebe i drugih te uistinu problematiĝne pretvorbe prava ĝovjeka na zdravlje u „pravno-religioznu obvezu koja se mora ispuniti po svaku cijenu“.

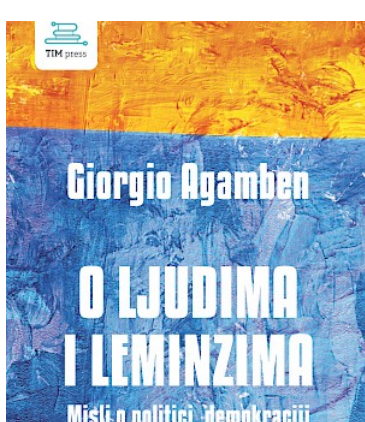
Giorgio Agamben ovim neobiĝno intoniranim biljeŝkama kao da previŝe oŝtri noĝeve za neŝto ŝto je po vokaciji ipak morao trezvenije promatrati, s veĝe distance. Knjiga "**O ljudima i leminzima**" ima u sebi suviŝak anarhistiĝko-libertarnijske ideologije koja se oŝtro suprotstavlja „establiŝmentu“ postavljajuĝi ga kao jedinstveno politiĝko tijelo s jasnom namjerom koja je viŝe manje stalno iŝtina demokratskim naĝelima i interesima graĝana. Sumnjam da su vladajuĝi iŝta takvo planirali i da je u pozadini mjerza za sprjeĝavanje ŝirenja zaraze bio ikakav pokuŝaj implementacije nove politike „izvanrednih stanja“ u svrhu i autoritarnog stezanja obruĝa oko slobodnog ĝovjeka. To je samo imputacija, moĝda i preveliko uvaĝavanje, ne vjerujem da je itko za to sposoban. „Upravljaĝko bauljanje“ onih na vlasti u doba pandemije bilo je samo odraz nespremnosti, neznanja, tjeskobe i straha koja je jednako zavlđala i obiĝnim ĝovjekom.

Iznenaĝen i ŝokiran

Agamben je iz retka u redak iznenaĝen i ŝokiran, neprestano se ĝudi kako je moglo tako, kako je moglo onako i kako su to ljudi sve prihvatili bez propitivanja, i to bi bilo sasvim u redu da se zaustavio samo na pozivanju na oprez, a ne nastavio i poĝeo pokazivati istinu i buduiĝnost u tadaŝnjem koŝmaru informacija. Bez obzira ŝto je kao mantru ponavljao izraze svojeg skepticizma i razoĝaranja, ipak nije uspio usmjeriti svjetsku povijest prema konfiguraciji koju je predstavio u svom filozofskom sustavu.

Moĝda ĝe vrijeme „golog ŝivota“ i izvanrednih stanja nekad i doĝi, neke natruhe se naziru, no to vrijeme nije sada. Sumnjam da su „establiŝment“, „vlada“, „svjetske gazde“ ili kako ĝemo ih god nazvati dosegle potrebnu razinu jedinstva i da uopĝe imaju ikakvu motivaciju za „velikom preobrazbom“, a i kad budu ispunili sve uvjete i krenuli u pojedrmljivanje ĝovjeka moĝemo biti sigurni da se on neĝe, poput leminga, misteriozno uputiti prema smrti i svom izumiranju.

* Ovaj ĝlanak objavljen je u sklopu projekta "**Knjige kontra mainstreama**" koji je sufinanciran sredstvima Agencije za elektroniĝke medije iz Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroniĝkih medija.

GIORGIO AGAMBEN

O ljudima i leminzima : Misli o politici, demokraciji i epidemiji

Prijevod: Hana Klak Ustolin

TIM press 09/2023.

136 str., meki uvez

ISBN 9789533690292

Giorgio Agamben, jedan od vodeĝih suvremenih filozofa i teoretiĝara politike, u knjizi 'O ljudima i leminzima: Misli o politici, demokraciji i epidemiji' sabrao je svoje misli o politici, demokraciji i epidemiji. U tim jezgrovitim, katkad vrlo kratkim istupima, autor promiŝlja o etiĝkim i politiĝkim posljedicama pandemije COVID 19 te definiira preobrazbu politiĝkih paradigmati u zapadnim demokracijama.

– POVEZANI SADRĝAJ –

PREPORUKA • 23.11.2023.

Mario Kolar : Teksture i strukture / Glas i jeka

RAZGOVOR • 23.11.2023.

Raynor Winn: Golemo je polje zabluda i predrasuda o beskuĝnicima

KRIKKA • 13.11.2023.

Slobodan ŝnajder : Anĝeo nestaranja

– PRETRAĝI SVE ĝLANKE –

Upiŝi pojam

